

021. Batı Grubu Ağzlarında görünüş işaretleyicileri**Selenay KOŞUMCU¹**

APA: Koşumcu, S. (2023). Batı Grubu Ağzlarında görünüş işaretleyicileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 328-342. DOI: 10.29000/rumelide.1252761.

Öz

Rusçadaki *vid* sözcüğünden Batı dillerine *aspect* olarak çevrilen bir dilbilgisel anlam ulamı olan *görünüş* (bakış, dilbilgisel görünüş), eyleme gelen biçimbirimlerle tümcede ortaya çıkan zamansal bakış açıdır. Türkçede görünüş, çoğunlukla zaman ekleri olarak adlandırılan biçimbirimlerin eylemlere eklenerek *bitmişlik* veya *bitmemişlik* durumunu göstermesiyle işaretlenebilirken görünüş ulamının belirginleşmesinde tümcedeki başka öğelerin (belirteç) de önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir. Bu çalışmada, *görünüş* teriminin ne olduğundan bahsedilerek Comrie, Smith ve Johanson gibi birçok araştırmacı tarafından farklı bakış açılarıyla ele alınan görünüş kuramlarına yer verilmiştir. Çalışmamızda Smith'in sınıflandırması esas alınmıştır. Bu sınıflandırmaya göre görünüş; bitmişlik, bitmemişlik ve yansız olarak üçe ayrılmış; ayrıca bitmemişlik alışkanlık ve süreklilik olarak iki alt başlık altında incelenmiştir. Batı Grubu Ağzlarında (Afyonkarahisar Merkez Ağzı, Antakya Ağzı, Aydın Yöresi Ağzları, Balıkesir İli Ağzları, Bergama Kozak Ağzı, Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı, Ermenek Yörük Ağzı, Eskişehir İli Manav Ağzları, Eskişehir İli Yörük Ağzları, Isparta Merkez İlçe Ağzları ve Manavgat ve Yöresi Ağzları) eylemlerde yer alan görünüş işaretleyicileri tespit edilerek basit, birleşik ve karmaşık yapılarıdaki biçimbirimler dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Görünüş ulamının belirleyen diğer tümce öğeleri tespit edilerek vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Türkçesi, Batı Grubu Ağzları, görünüş, dilbilgisel görünüş, işaretleyiciler

Aspect markers in Western Group Dialects**Abstract**

The *aspect* (view, grammatical aspect), which is a grammatical meaning translated from the Russian word *vid* into Western languages as *aspect*, is the temporal point of view that exists in the sentence with morphemes that come into action. While aspect in Turkish can be marked by adding morphemes, which are often called tense suffixes, to verbs, indicating the perfective or imperfective state, it is known that other elements (indicators) in the sentence also play an important role in the clarification of the aspect category. In this study, the appearance theory, which is discussed from different perspectives by many researchers such as Comrie, Smith and Johanson, is included by mentioning what the term appearance is. Our study is based on Smith's classification. According to this classification, appearance; it is divided into three as perfect, imperfect and neutral; In addition, imperfectiveness is examined under two sub-headings as habit and continuity. In Western Group Dialects (Afyonkarahisar Central Dialect, Antakya Dialect, Aydın Region Dialects, Balıkesir Provincial Dialects, Bergama Kozak Dialect, Dinar and tamer Region Dialects, Ermenek Yoruk Dialects, Eskişehir Manav Dialects, Eskişehir Yoruk Dialects, Isparta Central District Dialects and

¹ Doktor, Okutman, El-Farabi Kazak Millî Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Türksoy Bölümü (Almatı, Kazakistan), selenayksmc@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7969-9664 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 07.01.2023-kabul tarihi: 20.02.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1252761]

Manavgat and Manavgat Dialects) aspect markers in the verbs were identified and classified by taking into account the morphemes in simple, compound and complex structures. Other sentence elements determining the aspect category were identified and emphasized.

Keywords: Turkey Turkish, Western Group Dialects, aspect, grammatical aspect, markers

1. Kuramsal art alan

1.1. Görünüş nedir?

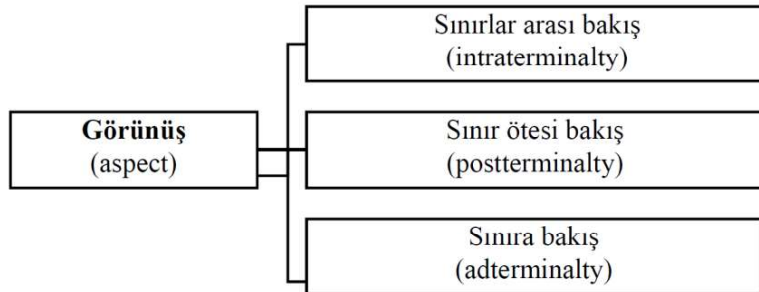
Batı dillerinde *aspect* (görünüş) olarak bilinen terim 1828 yılında Gretsch'in bir yıl öncesinde yazdığı Rusça eserinin Fransızca tercümesinde Rusçadaki "vid" teriminin karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu terim Fransızcadan diğer Batı dillerine geçmiştir (Bacanlı 2009:45). Kiplik ve zaman ile bütünleşen dilbilgisel bir ulam olan *görünüş*; *bakış* (viewpoint aspect/ grammatical aspect) terimi ile de karşılaşılırken Türkiye Türkçesi çalışmalarında genellikle *görünüş* kısmen de *dilbilgisel görünüş* (grammmatical aspect) olarak bilinir (Alan 2020: 36). Yerli ve yabancı pek çok araştırmanın *görünüş* hakkındaki tanımları birbirinden farklıdır. Kononov, fiildeki görünüşü "olumluluk – olumsuzluk", "yeterlilik – yetersizlik" açısından ele alırken Banguoğlu, "çatı kategorisi" içinde ele almıştır. Korkmaz, Aksan ve Yaman gibi araştırmacılar görünüşü eylemdeki anlam, işlev ve zaman kayması olarak ele almışlardır (Korkmaz 2009: 577). Yapılmış tanımlardan yola çıkılarak görünüş: kip ve dilbilgisel zaman ile iç içe girmiş, zamansal bakış açısına dayanan dilbilgisel bir ulamdır (Alan 2020: 36).

1.2. Görünüş kuramları

Burada üç görünüş kuramı kısaca ele alınacaktır:

1.2.1. Johanson'ın kuramı

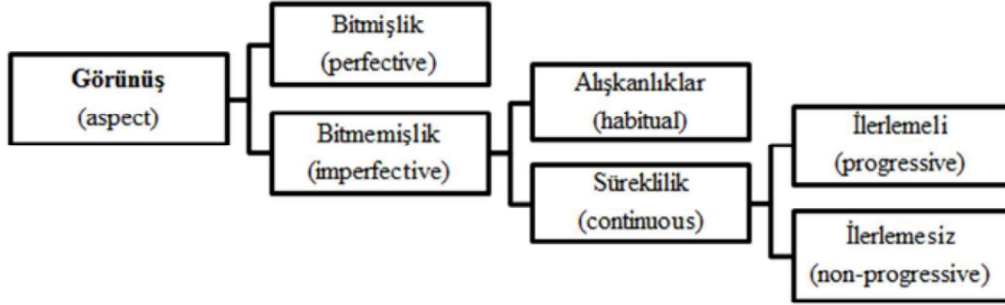
Johanson'a göre *görünüş*, olayları kendi sınırları (başlangıç ve bitiş sınırı) bağlamında gözlemlemeye imkân veren dilbilgisel bir ulamdır. "Bu görüşe göre Türkçede üç farklı görünüş perspektifi vardır: olayların başlangıç ve bitiş sınırlarının gözlemlenmesine imkân veren *intraterminallik*, bir olayı kritik sınırı aştıktan sonra gözlemlemeye imkan veren *posterterminallik* ve olayı zaman çizgisinde doğrudan ve bütün olarak gözlemlemeye imkân veren yani bir olayı kritik sınıra ulaşıldığında gözlemleyen *terminallik* perspektifidir" (Johanson 1994'ten akt. Gençer 2020).

Şema 1. (Johanson 1971'den akt. Alan 2020: 39)

1.2.2. Comrie'nin kuramı

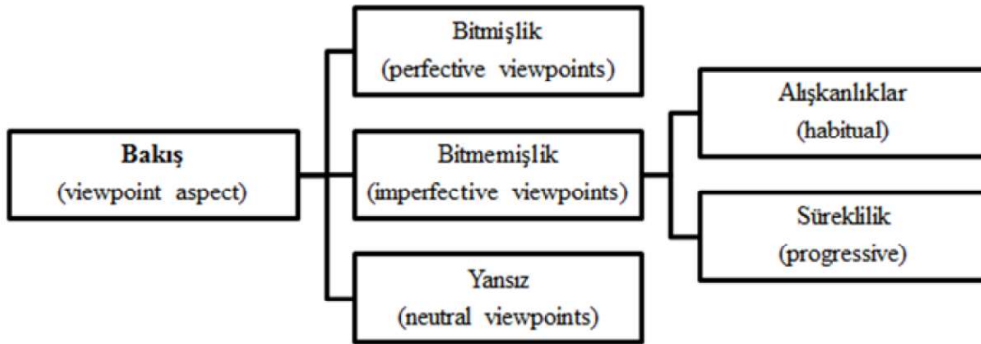
Comrie'ye göre *görünüş*, olay veya durumların iç zamanına farklı bakış yoludur. Comrie, “*görünüşü* önce *bitmişlik* (perfective) ve *bitmemişlik* (imperfective) olarak iki ana başlıkta ele alır. *Bitmemişliği* (imperfective), *alışkanlık* (habitual) ve *sürekli* (progressive) şeklinde tasnif ederken *sürekli* de kendi içinde *ilerlemeli* (progressive) ve *ilerlemesiz* (non-progressive) olarak ikiye ayırır” (Comrie1976'dan akt. Alan 2020: 39).

Şema 2. (Comrie 1976'dan akt. Alan 2020: 40)

1.2.3. Smith'in kuramı

Smith'e göre *görünüş*, olay ve durumların zamansal yapısını ve nasıl sunulduğunu kapsayan anlamsal alanın adıdır (Smith 1997'den akt. Alan 2020: 40). Smith'in *The Parameter of Aspect* adlı çalışmasında yapmış olduğu tasnif, araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan tasniflerdendir (Aslan 2019, Benzer 2008, Khan 2018 vd.). Bu sebeple çalışmamızda bu sınıflandırma tercih edilmiştir. “Smith bu tasnifinde *görünüşü* *dilbilgisel* (grammatical) ve *sözlüksel* (lexical) *görünüş* olmak üzere iki gruba ayırır. Dilbilgisel *görünüşü* *bitmişlik* (perfective), *bitmemişlik* (imperfective) ve *yansız* (neutral viewpoints) olarak üçe ayırırken *bitmemişliği* de *alışkanlıklar* (habitual) ve *sürekli* (progressive) şeklinde ele alır” (Smith 1997'den akt. Aslan 2019: 49).

Şema 3. (Smith 1997'den akt. Alan 2020: 40)

1.3. İnceleme yöntemi

Bu çalışmada görünüş incelenirken Smith'in kuramındaki tasnif kullanılacaktır. İnceleme metinleri olarak Karahan (1996)'ın yapmış olduğu Anadolu Ağızları sınıflandırması esas alınarak, Batı Grubu Ağızlarında (Afyonkarahisar Merkez Ağızı, Antakya Ağızı, Aydın Yöresi Ağızları, Balıkesir İli Ağızları, Bergama Kozak Ağızı, Dinar ve Evciler Yöresi Ağızı, Ermenek Yörük Ağızı, Eskişehir İli Manav Ağızları, Eskişehir İli Yörük Ağızları, Isparta Merkez İlçe Ağızları ve Manavgat ve Yöresi Ağızları) basit, birleşik ve karmaşık yapılı çekimli eylemler incelenecektir.

2. Batı Grubu Ağızlarında Görünüş İşaretleyicileri

2.1. Bitmişlik

Bitmişlik, bir olayın ve durumun konuşma anından önce başlayıp bittiğini bildirir ve bu görünüş türünde olay veya durum konuşma anında artık gerçekleşmemektedir. Yani hareket tamamlanmış ve bitmiştir. Bu tür için *bitmiş* ve *tamamlanmış* ifadeleri de kullanılmaktadır. Bitmişlik görünüşü Türkiye Türkçesinde çekimli eylemlerde $\{-DI^4\}$ ve $\{-mI^4ş\}$ biçimbirimleriyle basit; $\{-dI^4ydI^4\}$, $\{-mI^4ş(I^4)mI^4ş\}$ ve $\{-mI^4şDI^4\}$ biçimbirimleriyle birleşik; $\{-mI^4ş\}$ oldu, $\{-mI^4ş\}$ olmuş ve $\{-mI^4ş\}$ oluyor biçimleri ile karmaşık yapılarla işaretlenmektedir.

2.1.1. Basit

$\{-DI^4\}$

yaTsıdan söra burāya geliriz gene evmize, *üskisi gibi* orda yatma ādeTleri galKdı *şindi*. (AMA,7. 87-88)

Sebbeħden akşama kader oğraş**ım** emme ev de aparca **oldu** ha. (AA, aparca. 43)

nêlê gö**düm** çocum, nêlê gö**düm**. bāñ irāt_ētcēm zaman otura**ğ** ğald**ım** ğāri. irāt_ētcēm yēdi

otura**ğ** ğald**ım**. ğazand**ık**, ğalkand**ık**. yīcēmiz zaman ot**üdu****ğ**. (AYA, I-A/19. 9)

atmış dokuzda bir yol yapı**ldı**. ğayağ merkezi sayesinde yollarımız düzel**di**. (İMİA, 35. 69-70)

on beş yaşında oğuldan çı**ktım**. on_alti yaşında hapise dü**ştüm**. (EYA, 49. 9)

$\{-mI^4ş\}$

selām_alikim, alikim selām. neri gidōñ ölüm dimi**ş**. dede küreşe gidōn dimi**ş**. len ölüm

dimi**ş** ben de küreşe gidōn barabā gidem. (BİA, III-6. 38-40)

e hana nı zaman gidin geldin tozu dumanı bo_uediñ mi yolu demiş**le**. toz duman da

urdan soyadını tozlumen goy**muş**lā. (BKA, I.11. 39-40)

anām bubam burlāda dō**muş** bö_ümü**ş**le. (İMİA, 10.3)

dēdeme de *sülēmen bēy* dēller, üç_cüz on dōrTde dedem ölmüş burda. (MYA, 3. 67)

hasdalğ_ol**muş** *esgiden* insannā burda bi terzi vāmiş, terzihalillē undan geliyo. burē gelmiş**le** tek tük. bırdā ki undan sōna üremiş, ama tarihini bilme_uz tabi. terzi vāmiş burda başda durumuş tepede. hatta şu tepeniñ_ardı da tezgāh tepesidir, terzi urda dur**muş** dērlē. (BKA, I.23. 39-43)

2.1.2. Birleşik

-{dI⁴ydI⁴}

gayınnam da gördü ben saña dime**dim miydi**, baña gızdı. (AMA, 2.12)

anam ırâmatlıyla bubam sâdı, göca gıPğırmızı gızartmış dërmende, un üyüdürtmeye vard**ıydık**. (MYA, 26, 153-154)

o teklif_ê**tdidi** bizâ. ondâñ o çocuk_ mu yoksad dë**didim** bân. (AYA, I-A1/4. 5)

benim_ölumün şiyi vardı da kitap_bardı da tarihlerini bile ok**duydu** bu kövünj de unuduğaldım. (EİMA, I/11. 19-20)

benim küççüm var izmirde, o yollamadı beni. daha *evelden* gi**Tdiydin** oraya ben. (BİA, II-1. 255)

-{mI⁴ş(I⁴)mI⁴ş}

o çocuklâ di âkizmiş, ikîsi di öğretmen_olmuş**laşmış**. birî bozdoanı yerleşmiş. (AYA, I-A1/4. 4)

biz ölanıñhına yaptık. az bi olân_adam**ışmış**. ölanıñhına yaptık ama gızıñhına yapmadık. (EYA, 20. 15-16)

arınıñ gövanlarını dâdan gendileri késeremiş *ev*l adamlar meselâ. o tomruklarını içini bölë oyâ oyâ, ona_ğöre demirler ol**urmuşumuş**. (MYA, 23. 101-102)

esgilēden dedem vâdı bu evlēñ sâbi. u öldür**müşmüş** ekseri gur'ları bu köyde, u temiz**leşmiş**. çıkıvedi mi on tene beş tene yirmi tene ne denk getirise fur**amışmış** yâni. (BİA, III-15. 58-60)

-{mI⁴şDI⁴}

şindi bu porsuğ_akıyo, porsuğ_u *zâman* bembeyaz bölë çay hâlinde akıy**omuştu**. *şimdi* eskişerin bulanıñ şiyi. uryâ hayvannâ yıkâmiya götürüyol**amıştı**. (EİMA, I/1. 84-86)

ben de hani isdemedile de isdedirmedi vëmezlê dedim yani. anneme filen sölëdim bubama birisi isd**emişdi** beni, ben de dedim hani ben unu isdemiyon (BKA, I,1. 119-120)

boynunda asılı tavıK, ben görmedim de_ani süyledilê. çok *o zaman da* şennikli ol**muşdu**. (BİA, III-14. 62-62)

2.1.3. Karmaşık

-{mI⁴ş} oldu

ondan sōra her şeyi yasağladılar tedbirlerini aldılar ammâ fâğat yedi argadaşı kaybet**miş olduk**. (EYA, 54. 64-65)

-{mI⁴ş} olmuş

gelin_olmuş emme dünya güzeli bi gıs. ni torluK ğalmış ne kör topallıK ğalmış ni körlük ğalmış ol**muş** bi dünya güzeli bi gıs. (BİA, III-6. 111-112)

-{mI⁴ş} oluyor

hâdi gëdelim, *şindi*, òle dëmën olmâyoru. baK gëdelim, hâdi gëdelim dëdiñ_miydi tēz ol**muş oluyor** haraıda. (MYA,22. 224)

äv bilî yapmıolâ çocuklâ dışdı_ olduĝu_ için. nēden?

hâm çocuklâ hayâtını ğütâ**mış_olüyo** (AYA, I-A1/4. 389-390)

alpaslangil ğonyaya geldînde, o arada buraya da gelmiş yerleş**miş oluyolâ** (DEYA, II-53. 1-2)

Tanımlanan tümcelerde *bitmişlik* işaretleyen sözlüksel ögeler (*âskisi gibi ... şimdi, alpaslangil gonyaya geldinde, esgiden, esgilēden, evel, evelden, on beş yaşında ve on altı yaşında, o zaman, sebehten akşama kader, şimdi ... u zaman, üç cüz on dörtTde*) görünüş işaretleyicisi olan biçimbirimlerin tümceye kattığı *bitmişlik* anlamını pekiştirmektedir.

2.2. Bitmemişlik

Bitmemişlik, bir eylemin belirttiği olayın veya durumun konuşma anından önce başlayıp konuşma anında hâlâ devam etmesidir. *Bitmemişlik* için *bitmemiş, tamamlanmamış, bitmezlik* gibi terimlerin de kullanıldığı görülür. Türkçede bitmemişlik daha çok $\{A/I^4\}r$, $\{I^4\}yor$, $\{mAKDA\}$ ve $\{DI^4r\}$ biçimbirimleriyle işaretlenmektedir. “Bitmemişlik kendi içinde *süreklilik* (progressive) ve *alışkanlık* (habitual) şeklinde ikiye ayrılır (bk. Comrie, 1976; Smith, 1997). Bu ayrım olay veya durumun süreye yayılma süreciyle ilgilidir. *Süreklilik*, bir olay veya durumun belirli bir zaman diliminde devam etmesiyle, *alışkanlık* ise olay veya durumun çok daha uzun zaman diliminde bir çeşit aktivite veya faaliyet olarak devam etmesi şeklinde değerlendirilebilir” (Alan 2020: 55).

Çekimli eylemlerde, $\{A/I^4\}r$, $\{mAdA\}$, $\{mAKDA\}$, $\{I^4yor(Ur)\}$ basit; $\{A/I^4\}rdI^4$, $\{mAzdI^4K\}$, $\{A/I^4\}r(I^4)mI^4ş$, $\{mAz(I^4)mI^4ş\}$, $\{mAKtA(y)dI^4\}$, $\{mI^4ş(I^4)mI^4ş\}$, $\{I^4\}yor(ur)dI^4$,

$\{I^4\}yor(ur)mI^4ş$, $\{I^4\}yor(ur)mI^4şmI^4ş$ } birleşik; $\{y\}A kal-$, $\{y\}I^4p batır-$, $\{y\}I^4p dur-$,

$\{y\}I^4p gel-$, $\{y\}I^4p git-$, $\{y\}I^4p kal-$, $\{mAz ol-$ karmaşık yapıdaki bitmemişlik işaretleyicileridir.

2.2.1. Alışkanlık

Alışkanlık görünüşünde bitmemişlik, belirli bir oluşum seviyesinde değil, zamansal referans noktasında gösterilen, tekrarlanan bir örüntünün parçası olmak anlamındadır (Aslan 2019: 53). Bu görünüş çekimli eylemlerde biçimbirimlerin yanı sıra tümcede kullanılan diğer ögelerle özellikle de belirteçlerle *alışkanlık* işaretler.

2.2.1.1. Basit

$\{A/I^4\}r$

bunlar ğışa hazırlıĝ. bunu hindi de yapsaĝ, yaparsın. amā ben ğışa ĝoyacān. Patlıcan ĝuruduruS işte. ülübümüz, fasulyemiz olursa onları ĝuruduruS. Barbinyemiz olursa çıkarırıs dolaba ĝoruz. ĝurudur dama sereriz, ĝatarıs bir iki günde yemēni yaparıs işte öle. ākşı tarhana da yaparıs, sütlü de yaparıs ākşı yōrdunu çalarız. (EYA, 13. 14-18)

tulūĝ ĝöççüne yannıĝ deller. (EYA, 41. 10)

bu ĝonuşmamda bi şey yok da unudurun saniyede. (MYA, 6. 112)

ŞDB: Kış hazırlıĝı olarak ne yaparsın?

fasille ĝuruduruz. (BKA, I.12-14)

$\{I^4yor(Ur)\}$

hökümāt ĝinī yādım ēdiyo. baksinnā ĝocū īsannarı dēyī baĝıcı parasī vēriyolā. hār yēden parı ĝāliyorū hindi, hār yēden. (AYA, I-A1/4. 446-447)

çocuK yıkanırđı, tuzlanaraK yıkanırđı kokmasın diye şimdi çocuK yıkamēyolar. teşkīāt deĝişdi, sistem deĝişdi. (AMA, 7. 34-35)

aymı sayılı aşā ókará. tabi şincī ğız_olan birbirinā beyeniyolā. alcaK véceK ólüyóru. Tabi allah_emiřĩ göyöz_óreyĩ isdeyyoz, dileyyos. nişan dakıyos. unnā olan_evini geliyóru, biz ğız_evini gidıyos. undań sönü dün tării atıyos. (AYA, I-A/1. 1-3)

bõrē ispanaK zamanında ispanānan yapıyuñ, şey zamanında ispanaK_olmadı zaman peyniriñ varisa peynir guyyoñ, öyle yapıyuñ. (BİA, I-1. 45-46)

-{I4yor(Ur)} biçimbirimi bağlama göre *bitmişlik* de işaretleyebilir. i. ve ii. tümcede *al-* ve *gel-* eylemlerine gelen -{I4yor(Ur)} biçimbirimi kendisinden önceki ve sonraki tümceyle değerlendirildiğinde *bitmişlik* işaretlemektedir. iii. ve iv. tümcelerde de de aynı biçimbirim *dayan-* ve *ver-*, *yollu-*, *doldur-*, *bul-*, *gel-* eylemlerine gelerek geçmişte gerçekleşmiş ve tamamlanmışlığı göstermektedir:

yānī dādā, köydē- yēlleri, on sekiz kóy varımış ya. şĩndi o kóyler yok, bi saır ğalımış. o da şeytān ĩntikāmını alyóru, az bi yer ğalık, adam ğalmayıK. (MYA, 15. 14-16)

SGA: Nerede oldu ameliyatı? ND: eşgişerde. SGA: Eskişehir'de. ND: evlerinin_önü mermer döşeli doKturlar geliyóru eli şişeli yavûrum verivediler bize ámcāni. (EİYA, I/5. 121-122)

sülēman_ābi óne dēridi onuñ gelĩni doğum yapıyódu olan buba bu dayanemēyo, ólum yedi deliKden çıKceK sabırlı oluñ. o acıyan şē büyüceK, yavru döceK. (AMA, 7. 29-30)

o günüñ behrinde dedeniñ birisi demiş, ben demiş ğāri şey yimicem. ben kendim ğazancam, kendi ekmēmi yicem demiş dede. ne_abıcaK tabi herkes şaha gidıyó ya, o gün ekmek yeme_ennē. diyu, herkes tabi adam bi dışarı çıkarKana bi ğāve bişirisiñ. bi loKma yaparsıñ evelā. yaPmış çıkyó, herkes şey veriyó o günüñ behrinde diKğat_et, niyez yolluyó şaha. dolduruyó dede cebe, buluyó. aramaynan meKge bulunu. buluyó geliyó. (BİA, I-5. 144-150)

2.2.1.2. Birleşik

-{(A/I4)rdI4}

cenāze evinde de yapallarda burdan da gótürürdük. (EYA, 16. 15)

ólā sürerdim, ólaK gelesiyē o davarı sa_ardım. (MYA, 26. 29)

okuldan óleñ_gelirdiñ. (İMİA, 40. 8)

ğabaK bölü ğabaklādan ğabaK datlısı yapālardı. içini nofuttü atılāñ yēmeK bişirilādi.

bakēnesindeñ, fāsillesindeñ sāmı yapālādi. dıvan ğatmāri_édālādĩ hāni yāvūñ_ıçinni ğızādilādi. yukü_édālādi. ónna yukuları ikişē bölüp ocaKdı yavdı ğızādıP bunnarı yapālādi. düünnāriñ yēmeKlāri yukü_olurdu. (AYA, I-A/16. 82-85)

dümbelen çalādıK. bölü çalgıcı malğıcı ādet deildi. odāñ bölü Kpalı duvaK yapādıK.

nişanlılādan ğaçādıK (AYA, I-A/17. 2-4)

çoK o zaman da şennikli olmuşdu. o gelin hamamı dērdile başdan. o baTdı zaten bende de oldu

o, baTdı. onu küfünü korlā üsdüne birKaş tene bölē yeşil dal korlā, onn_üsdüne bi ğırmızı ğıreP örterdilē. (BİA, III-14. 63-65)

-{mAz(IAr)dI4}

āvlāndimiz günnü ğıdā hiç ğōmāzdiK. birbirimizi hiç ğōmāzdiK. (AYA, I-A/17. 5)

ben nē bilirin çocum. olū_annotmāzdi. kendi çocukmuş zāten nahā annatsıñ? kendi çocukmuş. (AYA, I-A/13. 33-34)

āşgilā toKturı bilmāzlādi. hastayız bilmāzlādi. e bĩ çocukları olcağ_ósa aşarı yokarı gitmāzlārdı. (AYA, I-A/26. 40-41)

kātüygen şĩ_ı sıvıya_ı fılan ēve soKmāzdiğ. (EİMA, I/1. 55)

öküzlen ekēdiK gübüre yoKdu u zaman. yarısını da düvled_ālādı, şey_ālādı, millete ekin ğalmazdı.
(BĪA, III-3. 18-19)

-{(A/I4)r(I4)mI4ş}

eceli gelen it, camının tuvarına siĝermiş. (AA, siĝmek. 219)

ayrıca saman göyduKları samannıklar_olurmuş evlerinin_ıltlarında.” (EYA, 52. 75)

onnan sonra bunun selam mēdi iki_üÇ_adam marımış. onnarlaĝ ĝonuşurmuş. (AYA, I-A/25. 91-93)

bu şeyler meselā, candarınlar olsun, assubaylar olsun, *esgiden heP homaya ĝedellerim*miş. dedemi bēlemişler, canları isdedi mi saç ĝavurmasını, dedemiĝ [yanına] varılarımış. (MYA, 10. 340- 341)

āsgide at_ıla da çıkarınlar_ımış; ama ben takşile getdim. (İMĪA, 3.57)

-{mAz(I4)mI4ş}

oturdü zaman ókādān ĝeçiken selam mēmezmiş. (AYA, I-A/25. 90)

şindi bi dene bi gız varımış, hiÇ_ıTdu yēden galKmazımış. (AMA, 2.23)

dili dönmedinden pe pe pe pe ēderimmiş biliyo muĝ. yaşanımazımış. (AYA, I-A/43)

Arıların satılacak kadar balı oluyor mu?

... her sene olmazmış. (EĪMA, II/31. 35)

baya ĝeşşlerimiz gelişdiK zere zaman itibāryla *esgiden* öyle olmazmış. şimdi zaman itibāryla oluyu. (BĪA, II-7. 57-57)

-{mAKTA(y)dI4}

böyükle güçüklēĝ kusurunü_af_ētmektedi. bu sefēlik dēmiş hocamızı af_ētsek nasıl olubili acaba. (AYA, I-A/21. 62-63)

-{(I4)yor(ur)dI4}

ellen, el_orānnan. dēneklen harman döyoduk, hana denekle oluyu ya, unnan harman döyoduk *esgiden. hinci* patuSa veri veriyola. (BKA, II.7. 72-74)

fākir dēllerdi vērmezlerdi. veya da o āyleyi sevmelik dēllerdi vērmezlerdi veya da amcam_öluna, dayım_öluna vērecez ondan vērmiyollardı. (EYA, 14. 92-94)

X: ne_yapıyoduĝuz gece fırında? FE: göbekli yapıyōrdūĝ. yālı yapıyordūĝ yālı. göbekli deriz, siz börek dersinjs. sōna sōna ĝuzin_āldıĝ ĝuzinede yapırdıĝ. (EĪYA, I/13. 205-207)

biz_evel tātacılınan ĝeçiniyoduK. (BĪA, I.1. 15)

esgiden çapeylen tahreylen şeylen açılıyordı. yıl_aşırı yāhut şēde. sētiniē açmassaĝ pislikden nahā alibilceĝ? temizlicēsiniĝ de öl_alıncaĝ tabi. o bakımdan. (AYA, II/3. 44-45)

esgidēñ biz bölā cumā ĝünnen başlıyorūduK düĝün yapmaya. Kendimiz çalıyoduK dümbē. (AYA, I-A/17. 2-3)

-{(I4)yor(ur)mI4ş}

azıcık da su ĝuyarıS, ĝazanda bişiris. kimi yer Pişirmiyomuş çī meselā. (EĪYA, I/24. 43)

manavlar burdā ĝalanlar, öteki yaylaya ĝedenlere yörükler dēmişler, onnar malçılıĝla orašıyomuş. (MYA, 15. 140)

do_um yapan kadınların yanında anca köylü kadınları bulunuyormuş. (EYA, 30. 5)

koĝu satıyomuş ya *esgiden*. ramazanın babası. (BKA, I.5. 66)

yalan dünyâyımış boşuna çalışıyomuşis. éTdmiz iş de bi şē yoķ görünürde. (BĀA, IV-23. 21-22)

-{(I⁴)yor(ur)mI⁴ş mI⁴ş }

daha önce ata piniyomuşmuş, *sōna* daksiye pindi. *hinci* taksilen gidiyola, *daha önce* ata piniyomuşmuş. (BKA, I.20. 117-118)

u zaman her adam gidip de okuyamıyomuşmuş (EĪYA, I/14. 299)

kendileri ilgi ilgi *daha evellere* kendileri dareyomuşmuş, ellēnde bōle bōle meci yapıp da daraķlālan. (BKA, I.18. 61-62)

2.2.1.3. Karmaşık

-{(y)I⁴p batır-}

*hindī*tālōzondū gōdüklārī gibi bi yannī ékākīlā oturū-vatī, bi yannī ķadınnā oynē-batī. (AYA, I-A1/4. 282-283)

eveli satın mı biliniP batırdı? yinūrūdū işde. tavıķ dolu. ufaķlā ölüP batır, bizim gibilē ölüvimez. (BĀA, IV-24. 101)

-{(y)I⁴p dur-}

babañ *her gün* gidip gelip duruyo. (BKA, 17.90)

Gelinin duvağı nasıl yapılır? pullan işlep-durū oluyo ya. pullan işleyoz ya. o pullan işleyoz. iki eşkebi birbirini dikiyoz. (AYA, I-A/6. 66-67)

giremēyos çocūm biz bullara, giremēyos. giremēyos ne geçimizi ğuyabiliyos ne kendimiz girebiliyos. işde acarıP duruyos soķaķlāda gezip gezip duruyos, birbirimize oturub oturuP bozuluyos. (BĀA, IV-27. 96-99)

-{(y)I⁴p git-}

işte *bōlü bōlē* vaķtimizē geçirip gideriz. baķalım ğünümüz nē ğün dolcaķ. allahī şükür. şindi bu hālimiz şükür dēyelim. ēyiyiz. (AYA, I-A/46. 41-42)

-{mAz ol-}

odalarımızda bağlamalar bağlammaz oldu

ğālān geçen çalıp eylenmāz oldu

ēşe seniynām bizi bir arada görselār

nelār sōlenmāz olur. (AYA, III.13. 50-54)

bizin gibiler yapamaz olduk da işTe. (EYA, 8. 10)

yērdik her şey yēnirdi ammā *hindi* bir şey yēnmez oldu. (EYA, 12. 110)

ama tansiyun çoķ. çoķ tansiyun hasdasıyım. hiç aķlım da yatmaz oldu ğulaķlarıma vurdu, ğözlerime vurdu. işde evdeyim hiç bi yere de gidemiyum yapamıyım. (BĀA, I.1. 163-164)

-{(y)I⁴p dur-} yapısı *bitmişlik* görünüşü de gösterebilmektedir. Tümce bağlamında değerlendirildiğinde *al-* ve *git-* eylemlerine gelen -{(y)I⁴p dur-} biçimbirimi *bitmişlik* işaretlemektedir:

ōrātmān onuñ ğüvāsī dī aydında. āmet çenğāl. benim yēğenimī alıp durū. (AYA, III/13. 54)

būdāñ gidip-durū bu ta öteyī mahalleyi. ha būdu aķırībāyız da oreyī ğālīn oldu gitdi. (AYA, I-A/43.13)

Tanımlanan tümcelerde *alışkanlık* işaretleyen sözlüksel ögeler (*äsğide, aynı aşā okarā, bölü bölē, bu sefēlik, daha önce ... sōna ... hinci, esğiden heP, evel, eveli, ginī, hep, her gün, hiÇ, hindi, ispanak zamanında, şey zamanında ispanaK_olmadı zaman, o zaman da, şinci, şindi*) görünüş işaretleyicisi olan biçimbirimlerin tümceye kattığı *alışkanlık* anlamını pekiştirmektedir.

2.2.2. Süreklilik

Süreklilik görünüşü, bir durum veya edimin tamamlanmamış olup her iki durumda da geçici referans noktasında süregelen veya devam ediyor olarak sunulan görünüş türüdür. *Alışkanlık* için kullanılan biçimbirimler bu ulam için tespit edilen örneklerde *süreklilik* işaretlemektedir. Tümcedeki diğer ögelerin etkisi de bu görünüşü belirler:

2.2.2.1. Basit

-{(A/I4)r}

inşā_atçılığ yapıyorudum boşlövèrdim *iki senedir* de belediyeñiñ_işlerinde çalışırın. (EYA, 45. 5)

alıñ öküzlèri *yavaş yavaş* işiñe bakāsıñ. (BĀA, IV.21. 5)

bunu da tekerleKlerin üsdüine yasdın üsdüine goyusuñ demedi sarıP getiriyusun. bunnan demeT çekesin. (BĀA, IV.18. 30)

ben hayvannara bakarın u bāçelen ūraşır. (BĀA, I.9.48)

-{mAdA}

anası oraKda babası oraKda ben hayvan güTmedeyim. (BĀA, I-1. 89)

-{mAKDA}

şindi gene de hālā gètmekTe ammā irāhat para eyi. (EYA, 2. 50)

şindi hārif o işlimākdā, harkätdä çoK_iş vā. (AYA, I-A/46. 52)

ondan sona sözleşme yapōlā bilmem ni_apōlā. saten beş lire tütün. laylunuñ kilosu üş dört million_nira. hemen_emen milleT biraKmaKda. ni_aPsiñ burda? başga yaPcek bi şey yok aylı yok, kimi çōnuñ. (BĀA, III-8. 3-5)

-{I4yor(Ur)}

bubaları hureyī verān dēsi āvī yok ğızım bunun davı yok dēsi bunun *illem* oreyī oreyī dēyorū. (AYA, I-A1. 394)

vardım bu *vere* çalışıPduru emme *hiç* durmuyū, ot yoluū. (BĀA, I-1. 75-76)

çapıdınnan, onu da atarık. *hindi* hepsi güPre, güPreli *yeyoK* hepsini, ondan. (BĀA, I-2. 43-44)

çocukları okeyo. biri işē okeyo, ana okul öretmenlē, ğız mesleKde, una başladı lisede. biri de kamu yönetimi işē okeyo heralda matematik öretmenlē okunuyumuş ya, ni deniyo una? (BKA, II.7. 47-50)

biz senin kardaşınnan 'ayni apartumanda oturok. (AA, 'ayni. 49)

2.2.2.2. Birleşik

-{(A/I4)rdI4}

ucuz bahalı baharda yollarda onuñla şey ēderdiñ, işiñi görürdüñ. (EYA, 2. 60)

bardağ yap**allar**ıdı çölmeKden. (EYA, 32. 50)

söz gelimi üç söbeKde bi söbē öşür alı**rdılar**. (BÍA, I.3. 38)

mäktäp hâlinde hêkesi dês ver**ı**đin dedi. âşam_ oldu mu dedi dês_ annadı**rdım** dedi. (AYA, II/3. 148-149)

bi geldiniz bi daha gelmeñ d**er**di. (BKA, I.7.57)

-{(A/I4)r(I4)mI4ş)}

adam heyâcanından sımsıkı tûfē_ *boyna* atar**ım**ış. (MYA, 15. 193)

yoğ yonsul insannâ *evel* adama gid**em**ış, kâpı**ı**ş**ı**r**ım**ış gülüm seferberliKde ğalmış insannâ. (BKA, 7. 60-61)

öteki arkağası da ğaçak**ı**mış inğayada dur**am**ış. (BÍA, III.2. 209)

gendisi osmanlıceden ğurân bil**ir**miş.” (EYA, 17. 15)

bunnâ hâp bâri ğabriniñ başındı üç ğâdeş gitmişlâ de âleşip-dur**ul**amış. (AYA, I-A/51. 123)

-{mI4ş(I4) mI4ş}

tâ mermi bitmemiş**im**ış. (MYA, 15. 194)

-{(I4)yor(ur)dI4}

öle fazla hayvancılığ_ olmuy**odu**. oluyo muydu olmuy**odu**. (BÍA, I-2. 31-32)

Koltuğa höykenik ğazata okuy**odum**. Neşkil oluk, bilmiyom; mızğanığım, ğazata elimnen yere düşük. (AA, mızğanmak. 189)

-{(I4)yor(ur)mI4ş}

âr makinalı ğo**mu**ş sivil_ adam kâpısına yav mençeresine. *öle* bak**ı**y**or**um**u**ş. (BÍA, IV.25. 109)

köyüñ beri yanına vardık**ı**larında, çocuk**ı**lar oynuy**omu**ş. (MYA, 15. 118)

yazın gidiyolâ ğalâñ. ğışın ğâliyolâdı. neden ğâliyor**u**? denizli yandan ğâliyor**u**m**u**ş, denizlideñ. (AYA, I-A1/7. 93)

2.2.2.3. Karmaşık

-{(y)A kal-}

şu ğafaña ilēniñ_ içine suyu dökTüler miydi ğurşunu vazıl vazıl vazıl topa**ı**lana ğalı**rdı** ğurşun. (EYA, 56. 67-69)

hemân kenârda o ğardaşım_ úyüye ğalı**dı**. (EYA, 12. 30)

örüzger samannı alı götürü tenesi bu yanda ğala**ğalı**. (BÍA, III.1. 13)

dimiş çık**ı** dışarı dimiş. çöme**le**ğalmışlâ bizim cenderede. (BÍA, III.4. 97)

ğamber başımı alñ çık**ı**n gid**in** dimiş. çık**ı**mış yalvara**ğam**ışlâ diñlememiş. (BÍA, III.10. 36)

-{(y)I4p batır-}

eveli satın mı bilini**P** batı**rdı**. (BÍA, IV.24. 100)

bu yıl büd**ü**_ ilan ğösem öd**ü** *bi dahâ*_ oreyĀ vâman ğâri. varıp dı be**l**ēp-**batı** sanırñ.

ilandâñ ödüm sıdâ. (AYA, I-A/28. 232)

toKdursa ben de haP Filen isdeP **bān** undan. (BĀA, IV. 22. 147)

hinci de biçip **barız** biz canım orā. (BĀA, IV.15. 17)

biz lavı beceremēP **barıs**. (BĀA, IV.22.167)

bizim ihdiyar amcamız varıdı, öldü. hocamız varıdı. ğuranda geşmeyem bi ad gunduĝu zamam māvta talkını vērilincek adını bilmācāK ğomaĝ dērdi. Ğuranda geřmādiK adı ğomaĝ dērdi. *hindi* hūū ot çöp ğoyup-**batıllar**. (AYA, III/14. 107-109)

huna baKsā biliP **batır** a ben bilmem. şişman ğarīdı. deyviriP **batırın**. (BĀA, IV-24. 102)

-{(y)I4p dur-}

nāpalım gendi gendimizi idāre edip **dururuz** bu ğocā ile.” (EYA, 26. 1)

onu yēyip **duruyun**.” (EYA, 32. 45)

yēřerTdik işTe yeşeriP **duru** ğayrı. (EYA, 48. 60)

ben de geldim ğeťTim buraya, duttum bēř altı ğāçi. ğūdūp **dururun**. (EYA, 23. 5)

o da muraylanıP **duru**. (MYA, 5. 45)

gendi yāmızla ğavriP **duruyuz**. (MYA, 13. 86)

ne řā adet getirip **durusuĝ**? (MYA, 15. 77)

ney ğördüñ? selcan nası geşdi geziñiz? deyi soruP **durudu**. (BĀA, I.1. 77)

ğeci boĝazım yanmēyi başladı benim dī işde. āřamnēñ işdim o suya. Biřirip **içipdurun**. o kēkik suyuna bişirip **içip-durun**. (AYA, I-A/39. 69)

hindī hūdan vādıĝ mī ödū oturūp-**durūlādır** *hindī* isannā. (AYA, I-A/56. 65)

emme ben de özlēP **durun gine**. *gine* ben özlēP **durun gine** gidecēn olanım. (BĀA, IV-24. 103)

-{(y)I4p gel-}

şaldırık şaldırık şaldırık yüz çanĝları, ğarım çanĝları ötūp **ĝelivēri**. (MYA, 11. 14)

kūrūP **gelir**. *gine* yola bu yollara duraĝor da beni de yir. (BĀA, IV-25. 100)

-{(y)I4p git-}

zaman aKıP **gidiyur**. (BĀA, II.3. 21)

undan sona ombēři geşdi mi başlarış fitirelēmizi daĝıTmā, fakirlere ehtiyarlara. yaşP **gideris işde**. (BĀA, III.7. 119)

bi sıra dolduruyu ilmeyi, diĝer bi sıradan sōna bi arĝař getiriyü, bi sıra dā dolduruyu bi arĝař dā getirü, *ōle ōle* bitiriP **gidü** işde. (BĀA, IV.5. 30)

bilene az ğaldı. işde. Yaşeyip **gittik** burda. şiyarladık. bōle işde. hasdalandık. tansiyon hasdasıyım işde. (EĪMA, I/93. 52-53)

bu sifer kūrüyüP **gidē** dırnaĝlarıñan canavar. kūrūP **gidiyor** burē yimeye. (BĀA, IV-25. 99)

-{(y)I4p kal-}

alıP çıkıP gidī. sen orda ardından baĝıP **ĝālīm**. (BĀA, II.4. 119)

dāmatı öldürüyü. ğıs āleyip **ĝalıyu**. (BĀA, III.11. 94)

arı çiçe ğondu mu u arı tipine dūřūp **ĝalıyo**, ölüyo. (BKA, I.19. 99)

bōle allah ömür versin cümlemizinKini vallāhi ben şaşırıP **ĝalıcam**. ğāldıramaĝ, indiremeĝ. dili ğonuşmaz. *bōle* baKıp duru. (EĪMA, I/66. 8-9)

Tanımlanan tümcelerde *süreklilik* işaretleyen sözlüksel ögeler (bi ... bi daha, boyna, böyle, evel, eveli, gene de gine, hâlâ, hiç, hinci, hindî, iki senedir, illem, öle, öle öle, şimdi, vere, yavaş yavaş) görünüş işaretleyicisi olan biçimbirimlerin tümceye kattığı *süreklilik* anlamını pekiştirmektedir.

2.3. Yansız

Yansız görünüşü, bu görünüş türü yalnızca Smith'in tasnifinde bulunmaktadır. Bitmişlik görünüşünde olayın bitiş noktası, bitmemişlikte ise bitiş noktasının dışındaki süreç bulunurken yansız görünüşte başlangıç noktası ve bir durumun aşamalarından biri söz konusudur. Yansız görünüşte olayın bitmişliği ya da bitmemişliği ile ilgili kesin yorumların sunulmadığı durumlar söz konusudur. Türkçede yansız görünüşü aktarmak için kullanılan herhangi bir biçimbirim bulunmamaktadır (Aslan 2019: 54).

3. Sonuç

Görünüş ulamını işaretleyen biçimbirimlerin ve diğer sözlüksel işaretleyicilerin *bitmişlik* ve *bitmemişlik* işlevleri Batı Grubu Ağzılarında (Afyonkarahisar Merkez Ağzı, Antakya Ağzı, Aydın Yöresi Ağzıları, Balıkesir İli Ağzıları, Bergama Kozak Ağzı, Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı, Ermenek Yörük Ağzı, Eskişehir İli Manav Ağzıları, Eskişehir İli Yörük Ağzıları, Isparta Merkez İlçe Ağzıları ve Manavgat ve Yöresi Ağzıları) tanımlanan tümcelerde gösterilmiştir. Batı Grubu Ağzılarında tespit edilen görünüş işaretleyicileri Smith'in kuramındaki *bitmişlik* ve *bitmemişlik* ulamları esas alınarak yapıca sınıflandırılmış, tespit edilen görünüş işaretleyicileri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Görünüş İşaretleyicileri			
İşlevler	Birimbirimsel İşaretleyiciler	Sözlüksel İşaretleyiciler	
Bitmişlik	-(DI ⁴)	<i>öksisi gibi ... şimdi, atmış dokuzda, on_ altı yaşında, on beş yaşında, sebbeden akşama kader</i>	
	-(mI ⁴ s)	<i>üç_cüz on dörtde, esgiden</i>	
	-(dI ⁴ ydI ⁴)	<i>evelde</i>	
	-(mI ⁴ s(I ⁴)mI ⁴ s)	<i>esgilēden, evel</i>	
	-(mI ⁴ sDI ⁴)	<i>o zaman da, şimdi ... u zaman</i>	
	-(mI ⁴ s) oldu		
	-(mI ⁴ s) olmuş		
	-(mI ⁴ s) oluyor	<i>alpaslangil gonyaya geldinde, şimdi</i>	
Bitmemişlik	Alışkanlık	-(A/I ⁴ r)	
		-(I ⁴ yor(Ur))	<i>ginî, hindi, şimdi, aynı aşā okarā, ispanak zamanında, ispanak_olmadı zaman, o günüñ behrinde, varımış ... şimdi yok</i>
		-(A/I ⁴)rdI ⁴	<i>o zaman da</i>
		-(mAz(IAr)dI ⁴)	<i>äsgilä, hiç, kätüyyen, ölü</i>
		-(A/I ⁴)r(I ⁴)mI ⁴ s	<i>äsgide, heP</i>
		-(mAz(I ⁴)mI ⁴ s)	<i>hiç, zaman itibarıyla esgiden, şimdi zaman itibarıyla</i>

		-{mAKtA(y)dI ⁴ }	<i>bu sefâlik</i>
		-{(I ⁴)yor(ur)dI ⁴ }	<i>esgiden ... hinci, evel, esgiden</i>
		-{(I ⁴)yor(ur)mI ⁴ ş}	<i>esgiden</i>
		-{(I ⁴)yor(ur)mI ⁴ ş mI ⁴ ş }	<i>daha önce, daha evellere, hinci, sona, u zaman,</i>
		-{(y)I ⁴ p batır-}	<i>eveli, hindî</i>
		-{(y)I ⁴ p dur-}	<i>her gün</i>
		-{(y)I ⁴ p git-}	<i>bõlü bõlê, şindi</i>
		-{mAz ol-}	<i>hiç, hindi</i>
	Süreklilik	-{(A/I ⁴)r}	<i>iki senedir, yavaş yavaş</i>
		-{mAdA}	
		-{mAKDA}	<i>şindi gene de hâlâ, hemen_emen</i>
		-{I ⁴ yor(Ur)}	<i>hindi, illem, vere</i>
		-{(A/I ⁴)rdI ⁴ }	<i>bi ... bi daha</i>
		-{(A/I ⁴)r(I ⁴)mI ⁴ ş}	<i>boyna, evel</i>
		-{mI ⁴ ş(I ⁴) mI ⁴ ş}	<i>didîñ zaman</i>
		-{(I ⁴)yor(ur)dI ⁴ }	
		-{(I ⁴)yor(ur)mI ⁴ ş}	<i>õle</i>
		-{(y)A kal-}	
		-{(y)I ⁴ p batır-}	<i>bi daha, eveli, hinci, hindi</i>
		-{(y)I ⁴ p dur-}	<i>gine, hindî</i>
		-{(y)I ⁴ p gel-}	<i>gine</i>
		-{(y)I ⁴ p git-}	<i>õle õle</i>
		-{(y)I ⁴ p kal-}	<i>bõle</i>

Tablo 1. Görünüş İşaretleyen Dilbilgisel Birimler**Eser kısaltmaları**Afyonkarahisar Merkez Ağzı: **AMA**Antakya Ağzı: **AA**Aydın Yöresi Ağzları: **AYA**Balıkesir İli Ağzları: **BİA**Bergama Kozak Ağzı: **BKA**Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı: **DEYA**Ermenek Yörük Ağzı: **EYA**Eskişehir İli Manav Ağzları: **EİMA**Eskişehir İli Yörük Ağzları: **EİYA**

Isparta Merkez İlçe Ağzıları: **İMİA**

Manavgat ve Yöresi Ağzıları: **MYA**

Kaynakça

- Alan N. (2020). *Bakış (Dilbilgisel Görünüş)*. Erdoğan Boz (Ed.). *Türkçe Dilbilgisel Ulamlar* içinde. 35-56. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Alan N. (2022). *Ermenek Yörük Ağzı*. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Aslan E. (2019). Erdoğan Boz (Ed.). *Eylemler. Türkiye Türkçesi III Sözcük Türleri* içinde. 41-70. Ankara: Gazi.
- Bacanlı E. (2009). *Kılınş Kategorisi ve Kılınşsal Belirleyici Olarak Yardımcı Fiiller*. Asal Yayınları: Ankara.
- Bahadır Şaziye Dinçer (2022). *Bergama Kozak Yöresi Ağzı*. Fenomen Yayınları: Erzurum.
- Boz E. (2006). *Afyonkarahisar Merkez Ağzı (Dil Özellikleri- Metinler- Sözlük)*. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Dilaçar A. (1974). Türk Fiilinde “Kılınş”la “Görünüş” ve Dilbilgisi Kitaplarımız. *Türk Dili Belleten*. 1973-1974: Ankara.
- Doğru F. (2022). *Eskişehir İli Manav Ağzıları*. Türk Dil Kurumu: Ankara.
- Gençer Z. (2020). *Japonca ve Türkçede Görünüş (Aspekt)*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Görgeç C. (2020). *Manavgat ve Yöresi Ağzıları*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi): Konya.
- Karahan L. (1996). *Anadolu Ağzılarının Sınıflandırılması*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Korkmaz Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri: (Şekil Bilgisi)*. 3. Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Mutlu H. K. (2022). *Balıkesir İli Ağzıları (İnceleme, Metin, Sözlük)*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Nakib B. (2004). *Antakya Ağzı (Dilbilgisi ve Sözlük)*. Hatay Folklor Araştırmaları Derneği: Hatay.
- Sert G. (2019). *Eskişehir İli Yörük Ağzıları (İnceleme- Metin- Sözlük)*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Uysal B. (2012). *Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı*. Birleşik Matbaacılık: İzmir.
- Yapıcı A. İ. (2013). *Aydın ve Yöresi Ağzıları (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi): Muğla.
- Yıldız O. (2021). *Isparta Merkez İlçe Ağzıları*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.